

Novičar iz slovanskih krajev.

Iz *Tersta* piše Teržaški časnik, da se je za nesrečnike na Krajskim do 7. januarja nabralo 5770 fl. 44 kraje.

Iz *Celjovca* se zvé, da se je telegraf iz Ljubljane v Celjovec na noviga leta dan odpel, po katerim so sedaj Celjovčani v hitri zavezi z Dunajem itd.

Iz *Siska* se od 4. tega mesca „Novicam“ piše: „Po mojim zadnjim pismu od 28. p. m. je šlo v vse sosedne dežele veliko žita; prodalo se je med tem 4000 vaganov pšenice po 3 fl. 10 kr. do 3 fl. 30 kr., 2000 vaganov soršice po 2 fl. 21 kr. do 2 fl. 24 kr., 2000 vaganov turšice po 48 grošev, 500 vaganov lepiga prosa po 45 grošev, 1000 vaganov lepiga ječmena po 40 grošev, 1000 vaganov ovsa po 28 do 30 grošev; ta cena žita je za zdaj precej stanovitna, samo cena turšice nekoliko višji gré, zato ker od vsih strani za-njo poprašujejo in se je zavoljo tega tukajšna zaloga nekoliko pomanjšala. Na vodáh imamo led; ker pa mraz od včeraj nekoliko odjenjuje, se je nadjati, da bo tudi led kmalo odjenjal“.

Iz *Lutomer*a. 30. decembra se je u našem kraju nesreča pripetila. Radomrcanje so podirali u breznom logu za kurjavo breze; po nepazljivosti je posekano srednje veliko dervo posebičilo spoštovanega moža Matija Strman-a, posestnika iz Brebrovnika, tako silno, da je že isto večer umrl. Velika žalost je presunila celo občino, osobito pak njegovo rodovino, ki je po taki nesreči marljivega in skerbnege očeta zgubila. Naj bi bila ta žalostna prigodba izgled vsim, koji so mnogokrat v svojih opravih prenečimerni! Iz tega namena sim naznanil to prigodbo.

Iz *Vremške doline*. O. *). Pridši po svojim popotovanji sopet v Ljubljano, sim se namenil, v spomin tega in v blagor Krašovcam popotovanja po Vremški dolini in njeni okolici ob kratkim omeniti, ker je gotovo vsakimu rodoljubu jako drago se soznati z okolici svoje domovine, zlasti zvediti posebnosti nekterih krajev.

Vremška dolina, dasiravno blizo velke ceste med Terstam in Ljubljano, je li malo znana. Pot od Snožec do Vrem je grozno slaba in neprijazna. Huda Kraška pustota spremlja popotnika od Gaberka do Goričice. Pogled v Senadolje mu obudi misel, da bi trud in umetnost tudi zanemarjene visočine, čez ktere cesta pelje, znal scasoma v rodoviten, prijazen, z drevjem osenčen svet spreobrniti. Kodar sadaj ovca komaj pod gorečimi solčnimi žarki ali v silni borji revniga živeža med raztrošenim kamnjem iše, bi se znale brezštevilne trume drage govedine in visoko cenjenih Kraških kónj na lepih pašnikih pod drevno senco v prijaznim hladu vésti.

Ta pogled, dragi Kraški rojaki! bi vas imel spodbadati, se obdelovanja svoje zemlje z veči marljivostjo, kot dosadaj lotiti, zlasti ker vam bodo dohodki od velke ceste v kratkim večidel minuli, in vas potem primorali, vse svoje stroške iz dohodkov zemlje si omisliti. Nikar ne mislite, da vaše gmajne niso vredne nobene poprave, in da bi bil vés vaš trud zastonj, kteriga bi obernili za zboljšanje svoje zemlje. Ozrite se na cesarsko Lipico, ktera enaka raju med Kraško pušavo leži, — pogledjte sém ter tje staje, posajene po krajih, kodar borja nar hujši briše, in vender lepo rastejo! Tako bi tudi drugot posajeno drevje tudi rastlo, hudi piš burje krotilo, rahlo zemijo odnesa varovalo, jo z listjem gno-

*) Prosimo, obljubo zastran natančnega imenika kervine in ženitne zlahte, po Krasu znaniga, kmalo spolniti.

Vred.

jilo, s hladno senco zapék rastljin odvracalo in prebivavce s silo potrebnim lesom previdilo. Bog daj srečo novimu društvu, ki se je vstanovilo z namenam goli Kras z drevjem ovenčati, da bi Krašovce k previdu dopeljalo, da v neutrudljivi saji lesa vsa njih prihodna sreča leži, in da zistenje te sreče ni nemogoče, ampak da je zgol njih rokam izročeno.

(Konec sledi.)

Novičar iz mnogih krajev.

4. dan t. m. se je začel zbor na Dunaji, ki na predlog austrijske vlade po poslancih večiga dela nemških vladarjev posvetuje zedinjenje vsiga nemškiga kupčijstva in mite ali cola; le Pruska vlada z nekimi drugimi se še noče dosihmal tega zbora vdeležiti. — Cesar so podelili predsedniku ministerstva g. knezu Schwarzenberg-u in predsedniku državnega sveta g. baronu Kübek-u velki križ Štefanoviga reda, ministru notranjih oprav, g. dr. Bach-u pa veliki križ Leopoldoviga reda. — Iz ukaza, kako se ima za to leto nabéra vojaških novincov (rekrutov) go-diti, zvémo, da še ta mesec mora v vsih okrajih določena komisija, ki obstoji iz kantonskih vradnikov, duhovnov in županov, popisni iménik dogotoviti, ki mora za 8 dni v očitno naznanilo nabit biti za pritožbe; te pritožbe bo potem komisija s kantonskim poglavarjem prevdarila, in potem se bo iménik novincov napravil, ki mora do 20. svečana končan biti. Asentna komisija bo obstala iz kantonskiga poglavarja, iz 1 civilniga in 1 vojaškiga zdravnika, iz 1 oficirja, 1 popisniga oficirja, 1 vradnika vojne komisije in iz soseskinių prič. — Od vzdignjene narodske straže imajo na Dunaji v vojaški shrambi že 800.000 puš, ki bojo z majhnimi prenaredbami za vojake pripravne. — Svitli nadvojvoda Janez je v Gradcu zbolel; toraj je zbor kmetijske in zgodovinske družbe preklican. — Slavni Diakovarski škof g. Strossmayer je apostoljski vikár v Serbii izvoljen. — Govori se, da bo vojvodina Srbska sopet z Ogerskim zedinjena. — Iz Ogerskiga grejo cele trume ciganov memo Dunaja, ki se preseljujejo v Algier na Afrikansko. — Na Erdeljskim je letos tako pozno zima nastopila, da nar stareji ljudje tega ne pomnijo; konec listopada so ondi cvetele in zorele jagode. — Napoleon od dné do dné bolj stopa v stopinje nekdanjiga cesarja Napoleona; na bandera pride Francoski orel, na novo kovani denar na eno stran podoba Napoleona, na drugo stran napis „Ljudovlada francoska“, nad ta napis pa krona, kakor je to že ob času sklenjeno bilo, ko je cesar Napoleon še konsul bil; nova vstava bo te dni na znanje dana; Napoleon si je določil vsako leto 6 milionov frankov. Napisi poprejšne ljudovlade: „svoboda, enakost in bratinstvo“ so povsod izbrisani, drevesa v spomin svobode so povsod posekane, okoli 3000 Francozov ima zapertih. — V Carigradu presoduje komisija pravice do sybožjiga groba v Jeruzalemu; gerska duhovšina opira svoje pravice na privilegij, ki ga ji je kalif Omer nekdanj podelil, Francozi pa terdijo svoje pravice s pogodbo od leta 1840.

Ker so nekteri g. naročniki »Novic« naročnino še po nekdanji ceni poslali, jih opomnimo, da letos Novice dvakrat v tednu (v sredo in saboto) izhajajo in brez poštnine za celo leto 3 fl., s poštnino vred 4 fl. veljajo; po ticieni se razdeli naročilo za polovico ali četert leta. Prosimo tedaj, da naj tisti, ki so premalo poslali, dopošljejo, kolikor so od manj poslali, in se tudi novi naročniki, ki se še naročiti hočejo, po tem ravnajo. — Sicer zamoremo o ti priliki svojim prijatlam z veseljem na znanje dati, da je to leto posebno veliko novih naročnikov »Novic« pristopilo. Založništvo.

latinski „škof“. V letu 1832 se je podal v Petrograd na Rusko, kjer je bil 6. (18.) avgusta 1833 vladika posvečen, in je svoje poprejšnje kerstno ime Radoje (Rafael) z imenom svojega prednika Petra spremenil.

Pervi čas njegoviga vladarstva je bil zlo nemirin; Turški car si je veliko prizadeval, Černogorce pod svojo oblast spraviti z mnogimi vabili in tudi z vojsko — vladika se je vsim pogumno vbrnil in svojo deželico samosvojno ohranil, ki stoji pod varstvom Ruskiga cara.

Med nar imenitniši naprave, ki jih je rajniki vladika v Černogori vpeljal, je vstanovljenje starašinstva (senata), po katerim Černogora postave redovne države dobiva, in vpeljanje tistih stražnikov, ki čujejo nad varnostjo po deželi, in se Perjanci imenujejo *). Tudi kervno osveto (kervno maševanje **) — znamenje divjih narodov — je čeravno ne popolnoma zatèrl, vunder zlo odpravil, ker vsaciga taciga maševavca brez milosti smrt čaka, ali, če pobegne, se mu hiša požgè, — ostra kazin je scer to, ali pri divjih narodih se ne morejo drugač hudobne šege vničiti.

V mladih letih mu je bil preslavni srbski pesnik Milutinovic učitelj; ta je izbudil v njem duh pesništva, v katerim je mnogo krasnih del slovanskemu svetu zapustil, ki so pravo ogledalo življenja Černogorskih Srbov, in živa zastava slovanskiga rodoljubja rajniga vladika. Med nar slavniši njegove dela se štejejo: „Ogledalo srbsko“, zbirka srbskih junaških spevov, — „Luča Mikrokozma“, „Kula Gjuričiča“, „Čurdak Aleksiča“, „Gorski Vienac“, „Pustinjak Cetinjski“, „Lek jarosti Turške“, „Molitva Černogoracah k Bogu“, „Lažni car Sčepan mali“.

Govoril je rajniki vladika razun materniga jezika tudi francoski, laški in nekoliko nemški jezik. „Faust“ Goethe-ta, ki ga je v francoskim prevodu mnogokrat bral, mu je bil jako drag. V Benetkah, kjer je večkrat bil, je pridno preiskoval in prebiral arkiv v „Piazza dei Frari“, kjer je iz staro-mletčanskih pism nabiral priprave za zgodovino Srbskiga naroda. —

*) Vse to je bilo obširniji popisano v lanjskih Novicah v listih 49, 50, 51 pod naslovom »Pogled v Černogoro. Vred.

**) Kervna osveta ali kervno maševanje je šega divjih narodov še zdaj v Azii, Afriki itd., pred malo leti še

Bil je rajni vladika tako visoke postave, in tako korenjaškiga telesa, da so ga sami Černogorci za nar lepšiga in nar večiga moža svojiga naroda imeli. Sicer je bil tako prijazin in ljubeznjiv proti vsacimu, ki ga je v njegovih černih gorah obiskal, da se je bilo le s težkim sercam od njega ločiti.

Ruski car mu je podelil veliki križ ruskiga reda sv. Ane za njegove zasluge; nosil je tudi sreberno svetinjo junaštva na rudečim traku, ki jo je za poslavljenje pogumnih del osnoval.

Umerl je 31. oktobra 1851 v 38. letu svoje starosti v svojim stolnim mestu Cetinji, ko je že dolgo poprej bolehal *).

Smrt slavniga rodoljuba obžaluje ne le Černogora, temuč vès slovanski svet. Lahka mu zemljica bila!

Novičar iz slovanskih krajev.

Iz Celjovca piše nek n — v predčerajšni list Graškiga časnika med drugimi rečmi tudi tole: „Vse Korošce po mestih in po deželi sta strah in groza obsla, ko se je govorica zagnala, da bi utegnilo Koroško, kot en del Ilirije, spet pod ilirsko deželno poglavarstvo priti, ker ožji zveza z Ilirijo je Korošcam gnjusoba v spominu na sramoto, ki se je deželi takrat pripetila, ko je cesar Napoleon Koroško deželo na dvoje razkosil in en del Ilirii priklopil. Če že mora biti, da Korošci samosvojno deželno poglavarstvo sopet zgubé — pravi dopisnik — so tisučkrat raji pod notranjo-austrijskim, kot pod ilirskim deželnim poglavarstvom; tako močna je magika zgodovinskiga imena“. Ali vsi naši sosedje na Koroškem **) tako mislijo, kakor dopisnik — ne vémo — to pa je gotovo, da taka zabavlja zoper Ilirsko kraljestvo, ktero je tudi en del austrijskiga cesarstva in ktero po skušnjah nevarnih let ni nič manj kakor Koroško Austriji vdano, se zamore le s tem zagovarjati, da je „magika zgodovinskiga imena“ (die magische Kraft des historischen Namens) dopisnika iz Celjovca tako omotila, da se ni več prav zavedil, kaj da piše. Da ilirsko kraljestvo ima obstati iz tistih dežel kakor je bilo, je v poslednjim cesarskim patentu od 31. dec. l. l. izgovorjeno — o tem tedaj ni pravde več — in Koroško je ondi zaznamovano kot en del ilirskiga kraljestva, ki je Celjovškemu dopisniku tolikšna gnjusoba!! Od ilirskiga deželniga poglavarstva pa nikomur dosihmal ni nič znano, ker v vradnim jeziku veljá ime „kronovina“, tedaj se tudi ne vé: ali bo, in kje da bi bilo. Če bi lega kraja v kakoršnim koli obziru kaj razsodila, bi bila Ljubljana, kot središe Koroškiga, Terzaškiga in Goriškiga, gotovo na vse strani za sedež ilirskiga kraljestva nar bolj pripravna, — vunder, če ravno vsi Krajnci to serčno želé, se vunder v svojih željah po deželnim poglavarstvu za vse dežele ilirskiga kraljestva ne zaidejo, in če ne more drugač biti, so zdaj zadovoljni, da le svojo samosvojno deželno pogla-

clo v Korsi, po kateri moča kervna žlahta tistiga umoriti, ki je kteriga iz nje žlahte umoril; če ne more morivca zasačiti, mora pa kakiga bližnjiga žlahtnika morivca. Večidel je to kervno maševanje dolžnost nar bližnjiga žlahtnika, in tako se mašuje sin nad smertjo očeta, oče nad smertjo sina, brat nad smertjo brata itd. Včasih zasleduje maševavce morivca več let, in iz tega izvirajo hude sovraštva med družinami in celo med narodi, in skoraj nemogoče je jih drugač potolažiti in spraviti.

*) Malo tednov pred smertjo je vladika, potovaje iz Dunaja domú, v Ljubljani čez noč ostal, in da je imel zvečer kaj brati, je prosil za »Novice«, ktere je seboj v Cetinje vzel. Vred.

**) Govorjenje je tukaj le od nemških stanovavcov Koroškiga, od slovenskih smo brez dvoma bratovske prijaznosti gotovi.

varstvo obderžé, za katero so šli ravno zdaj poslanci Ljublj. mesta cesarja prosit. In kaj taciga — mislimo — tudi naši nemški sosedje na Koroškem za-se želé, kar jim noben pravičen človek oponašati ne more, — brez da bi, kakor imenovani dopisnik, po vešah zgodovinskiga imena zapeljani se v tako gerdo zabavljico zoper ilirsko kraljestvo spustili. Da si marsikdo v tacih zabavljicah dopade, nam je očitno po tem, kar smo brali, — da se pa take reči natiskujejo — je čez našo „magiko zgodovinskiga imena“, zlasti zato, ker noben Krajnc ni nikjer poželjenja razodel po — taki nevljudni družini!

Iz Gradca zvémo s serčnim veseljem, da bolezin svitliga nadvojvoda Janeza ni nevarna.

Iz Horvaškega. Kar se večkrat pripoveduje, da medved človeku nič ne more storiti, ako ga objame, se je na Horvaškem vresničilo. Podá se nekoliko vasčanov na lov, ki še sanjali niso, da bi medveda vidili, ker niso v globok gojzd šli. Naenkrat se prikaže medved necemu seljanu, ki pa k nesreči ni imel puške nabite, katero proč zaderví in za kol zagradi, ter medveda po glavi česne. Medved razdražen zarenčí in korači nad kmeta, kateri mu naglo k životu šine in ga objame. Metala sta se potem cele 4 ure tako, da se ni vedlo, kdo da bo zmagal. Nato pa se drugi lovci prikažejo, medved se v beg spusti; alj kroglaga ravno v serce zadene, da na mestu obleži. Pripejljali so ga v Zagreb; vaga dva centa.

Iz Vremske doline. O. (Konec.) Potrebno, silo potrebno je, da bi se po izgledu tega društva za doljni Kras tudi rodoljubi možaki gornjiga Krasa v ravno ta namen zedinili in verh tega tudi še kar koli mogoče podružnic ustanovili, ktere bi po vsih krajih drevice zasejale, ravnale in presajenje oskerbovale.

V Goričico pridši sim vidil rodovitost zemlje obujene z nekolikim pridom, okoli hiš sadno drevje, po travnikih hrašino, namreč: jelo, graden (Steineiche) in cer (Zirbelbaum), jesen, rešeličje (Mahalep, türkische Weichsel) in berst. Poslednji dve sorti lesa in murba naj bodo posebno priporočene družtvam, ker močno rade rastejo po Krasu, močen les dajo za mnogoverstno rabo; verh tega zna murba tudi svilorejo vpeljati po Krasu.

Vse drugač pa se kaže popotniku svét, ko pride v spodnji Vrem; tukaj se očitno vidi, kaj zamore umetna pridnost v poboljšanje zemlje. Lepo rodovito polje tú vidiš, travnike čez in čez obsajene s sadnim drevjem, ki se šibi žlahniga sadja; verh vsiga tega pa tudi lepo obdelane vinograde, kateri dajajo prijetno vremšino, ki v daljnih krajih sluje.

Iz Tersta gré dobro speljana in marljivo špogana cesta skozi Živače na Vrem, po kateri se Teržačani pogostoma tjé podajajo, vživat čisti zrak Krasa, se radovat nad prijaznim pogledam Reške doline, nad imenitnim meriščem Školskiga grada, ki, enako orlovimu gnjezdu, nad brezdnam Reke čepí, in vesele volje biti pri dobri postrežbi tamošnega verliga možaka in modriga kmetovavca g. Dekleva-ta.

Iz Ljubljane. Častiti g. deželni poglavar je pismeno poterdil prejem njemu že izročeni milodarov za nesrečnike, ki so se po „Novicah“ nabrali, in je vredništvu naročil, naj bi njegovo serčno zahvalo v iménu nesrečnikov vsim dobrotnikom na znanje dalo, kar s temi versticami radi spolnimo. — Poslanci deželnih stanov in mestniga odbora so šli pretekli teden na Dunaj, se presvitlimu cesarju zahvalit za milodare, ki jih je nesrečnikom na Krajnskem podelil. — Sliši se, da bojo cesarske vradije po novi

osnovi že do mesca majnika v red djane in prestavljene. — Sliši se tudi, pa skoraj ne moremo verjeti, da je prišel iz Dunaja naukaz vradijam, da sedaj, ko je vladni „Časnik“ jenjal, naj se razglasujejo vradne oznani tudi v slovenskim jeziku v nemškem časniku. Ako ravno po skušnjah poslednjih let, kakor smo že večkrat omenili, je le grozno malo vradnih oznanih v slovenskim časniku razglašeni bilo, in tudise-daj mende ne bo veliko več slovenskih razglasov v nemški časnik prišlo, bi se še ti mali stroški lahko prihranili, ker v nemških časopisih, katerih nima slovensko ljudstvo, natisnjenih oznanih ne bere, za take pa, ki nemško umejo, so slovenske nepotrebne. — Kupčijska in obertnijska zbornica Krajnska misli domače blago in domače izdelke naberati in to nabero v svojim stanišu v Ljubljani na ogled razstaviti. Hvale vredni namen naj bi se kmalo dogotovil! Taka stanovitna razstava bo tudi domači obertni gotovo v prid, ker bojo popotniki prilžnost imeli, izdelke naših obertnikov viditi, — mi domači pa bomo tudi vidili, kaj imamo.

Novičar iz mnogih krajev.

Dunajske novice pravijo, da po novi vladni osnovi napovedane nove postave bojo zaporedama kmalo razglašene; nar poprej pride nova srenjska postava na versto; število vradnikov se bo neki zlo pomanjšalo; namesto ministerstva pravosodja pride, kakor se sliši, spet poprejšna višji pravosodija. — Kronanje cesarja bo po Dunajskih naznanilih perve dni majnika. — Deržavni zakonik v različnih austrijskih jezicah bo neki jenjal, ker preveliko stroškov prizadene; postave se bojo — po ti govoricí — le v Dunajskim vradnim časniku nemško razglasovale; prevod (prestavo) v druge jezike in razglase po časnikih deželnih bojo deželne poglavarstva oskerbovale. — Število žandarjev konec pretekliga leta je bilo 15,600. — Vlastnik neke glažute na Marskim je dobil privilegij steklene (glažovnate) strešne cegle delati, po katerih ne bo več treba lin pod streho, brez da bi steklena streha dražji bila. — V Bilicu na Marskim je nek suk nar znajdel, iz zapiát stariga sukna in suknenih koncev precej dobro sukno narejati. — Prodaja živinske in gnojne soli je tudi v solnicah na Gališkem odpéta. — Za misionarje v Afriki (pod vikaram dr. Knobleherjem) se je dosihmal nabralo 5758 fl. — V Galiciji gré cena goveje živine zmiraj višje, ker pitanje volov letos na pol dražji pride in iz Rusovskiga malo živine priženó. Dvoje pitanih volov se je prodalo na poslednjim somnji po 140 fl.; cena konj pa silno pada; dvoje kmečkih konj je veljalo 70 fl., teških konj pa 100 fl. — Cena svile (žide) gré v Milani zmiraj višje. — Na Poljskim je letos sila veliko volkov. — Pasji davk v Berlinu je vergellani 23.000 tolarjev. — V Madridu (na Španjskim) so v veselo praznovanje novorojene kraljevične ondašnji stanovavci po stari šegi 5000 puránov pojedli, ako je časopisu „Volksbothe“ verjeti. — Unidan je Angleški poštni parobrod (barka, katero para ali sopuh goni) na vodi pogoril. 134 ljudi je življenje končalo. Napoleon je 85 poslancov deržavniga zbora iz dežele sognal, med temi so tudi nar imenitniši možjé Thiers, Changarnier, Lamorcieri, Bedeau. — Košut popotva po Ameriki in beseduje po dvoranah in cerkvah.

Popravik.

V poslednjim listu naj se perva verstica pesmice takole bere: »Ko spred pene pena zgine«.